

FOTO: WALTER HIRSCH

Kroki med kamera

Besatt av mänsklig rörelse, så stillbildsfotograf han är. På måndag öppnar Moderna museet en utställning med Walter Hirsch, som många gånger stuckit ut hakan när han följt sina impulser i bildskapandet. Den här gången är det svartvita bilder av kroppar i rörelse.

Omedelbart när vi träffas börjar han tala om rörelsen och om att fånga den.

– Jag är fascinerad av det. Jag plåtar rörelser för att jag själv inte kan röra mig, säger han direkt som för att snabbt avdramatisera att han sitter i rullstol.

Walter Hirschs bilder bekräftar fascinationen – men där finns också det alldeles stilla: alla de tusentals människor som han har fotograferat, som i all sin komplikerade enkelhet berättar en historia. Var och en för sig – och tillsammans.

När vi möts över en kopp kaffe och en trave bilder i ateljén i Nacka, söder om Stockholm, råder lugnet, utom i fotografens ögon. Ljuset flödar, fotoassistenten Gustaf Waesterberg plockar i bakgrunden och bara tygfonderna och cd-spelaren vittnar om de explosiva rörelser som fastnat på film här.

Walter Hirsch är den nyfikne vandraren och berättaren som alltid sökt egna vägar. Nu är han tillbaka på Moderna museet, där han för över 30 år sedan hade sin första separatutställning. Då hade han gått på Londons gator: människors rörelse, på väg och på vandring. Till den nya utställ-

ningen har han fångat människor i rörelse, i kroppslig och obändig glädje.

Som ung hade Walter Hirsch två drömmar: att åka till Siam och att bli fotograf. Han har uppfyllt dem bägge. Med framgång.

Sedan ett antal år sitter han i rullstol i sviterna av den barnpolio som i hans ungdom resulterade i en lätt haltande gång. Föräldrarna ansåg att tandtekniker var ett lugnt och lämpligt yrke. Så efter ett par år med skola och praktik fick han jobb.

Han stod ut i en dag, sedan gick 18-åriga Walter till sjöss – "det var förfärligt" – och efter åtta månader läste han in sig i hytten tills han i hamn fick träffa en läkare, som spelade med genom att beställa dit en ambulans. Väl framme vid sjukhuset fick Walter promenera därifrån. Han fnissar litet vid minnet, men minns också att han då tvingades att bli vuxen väldigt fort.

Fotobanan startade på filmbolaget Paramount. Som filmsynare såg han tusen åter tusen filmrutor och han fäste sig särskilt vid mellanrutor med konstiga rörelser. Han köpte en kamera och fick överbliven film och så började det.

Walter Hirsch har arbetat med vitt skilda bilduttryck och tekniker: stillbild, film, bildspel, reklam (fick Gulddagg – "ovanligt för en fotograf"), mode, pressfotografi, företagsbilder och så förstås alla de egna projekten.

Reportaget "Midsommarfesten" 1967 i Aktuell Fotografi blev genombrottet. Utställningen 1968 med bilder från London en dag i april mellan 9 och 23 kom att bli stilbildande.

– Jag var fräck, kunde kapa ett ansikte mitt i och låta rörelsen bli till oskärra. Vilket liv det blev, en del var nästan oförskämda, berättar han. Man sa att jag förstörde fotografien.

Men generationer av fotografer har arbetat vidare med många av de stilmedel Walter Hirsch använde då. I dag lyfter ingen på ögonbrynen över sådant som den gången upprörde fotoetablissemanget.

Som filmsynare såg han tusen åter tusen filmrutor och han fäste sig särskilt vid mellanrutor med konstiga rörelser. Han köpte en kamera och fick överbliven film och så började det.

Envisheten att gå sin egen väg avtog inte för att han blev bunden till rullstolen. Tvärtom, berättar han, han upptäckte fördelar. En annan slags rörlighet, nästan som en filmfotograf på en åkvagn. Och att sitta lågt har gett nya perspektiv.

– Jag kan se andra vända och vrida på sig i alla möjliga konstiga rörelser, medan jag sitter lågt och kan röra mig med människorna, med hjälp förstås att skjuta rullstolen.

Men vad som driver honom kan han inte sätta ord på.

– Jag är ingen fotograf som tänker och tänker ut, jag går helt på känsla. Jag tycker om att göra bilderna, men sedan är jag inte så intresserad. Att gå på vernissage är nästan genant, på så sätt är jag lite blyg.

– Det skulle inte vara bra om jag gick i terapi – han berättar leende att frun är terapeut – och får veta vad jag sysslar med. Då tror jag att jag skulle tappa naiviteten och lekfullheten.

Walter Hirschs sätt att arbeta med kroppar kan jämföras med tecknarens nakenstudier. Och han talar gärna om konstnärer som inspirerar. Egon Schieles snabba studier, Auguste Rodin, Gustav Vigelands skulpterade kroppar som klättrar på varandra i Oslo, Henri de Toulouse-Lautrec och hans varietékvinnor.

– Jag söker det där låta, skissartade i rörelsen. Den nakna kroppen är det svåraste att fotografera, den ultimata bilden... Han arbetar snabbt och intuitivt.

Bakom varje bild ligger bara 10-15 minuters fotografering.

– Hög musik och så får de dansa. Jag fotograferar snabbt 150 bilder. Jag regisserar väldigt lite, men det är mycket skraut och glädje. Sedan väljer jag 2-3 bilder från varje tillfälle.

Runt 15 modeller har medverkat, varav några är professionella dansare. Alla har fått se bilderna som han ställer ut.

– Män är lite svårare att fotografera, har lite svårare att slappna av, säger han. Och de är mer måna om sitt utseende på något vis.

Och den andra drömmen, Siam? Jo, ett reklamuppdrag för Läkerol ledde honom till Thailand för drygt 20 år sedan. Under arbetet lärde han känna en familj som han sedan regelbundet besökt genom åren och Thailand har också satt spår i hans bilder. Bland annat i en utställning och i den bilddagbok han gjorde 1981-82 (kom ut 1988). Ett blad, en dag – ett både ovanligt och vardagligt tidsdokument.

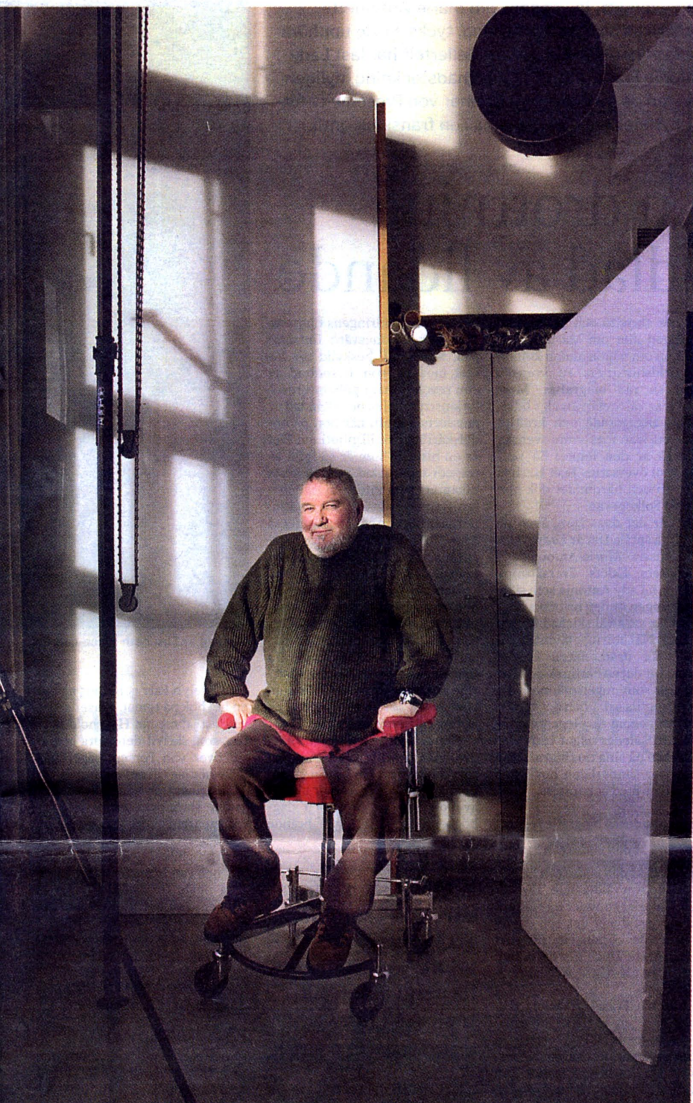
– Men vilken ångest ibland, när kvällen närmade sig och man inte hade hittat någon bild.

Walter Hirsch har ännu inte bestämt hur länge han ska hålla på. Men när han trappar av så är det inte på grund av brist på visioner.

– Jag måste få jobba med egna idéer. Nästa projekt är Japan, att fotografera folk på gatan ur rullstolsperspektiv.

JENNY LEONARDZ

08-13 55 24 jenny.leonardz@svd.se

Walter Hirsch är rullstolsbunden. Det ser han inte som ett hinder, snarare tvärtom – det ger honom nya perspektiv.

FOTO: DAN HANSSON

Fakta

Walter Hirsch

Föddes 1935 i Leninograd (Sankt Petersburg) av tyska föräldrar och bodde i Moskva.

Kom till Sverige vid 2 1/2 års ålder. Pappan var optiker.

Efter tandteknikerutbildning och ett knappt år till sjöss började han arbeta vid filmbolaget Paramount och har sedan dess arbetat med foto i olika former.

Hans genombrott som reportagefotograf skedde 1967.

Han hade sin första separatutställning 1968 på Moderna Museet, tillika museets första separata fotoutställning.

"Svartvita bilder av nakna män och kvinnor i rörelse" är hans fjärde egna utställning.

Totalt har han deltagit i runt 100 utställningar i Sverige och utomlands och givit ut flera fotoböcker, bland andra "Avd 9". (1980) och "Bilder dagbok" (1988).

Utställningen öppnar 17.30 i morgon och pågår i två veckor.

Tekniken och kamerorna

Walter Hirsch arbetar med enkel teknik.

Bilderna på utställningen är tagna med en Mamayia, negativformat 4,5 x 6, 150-millimetersobjektiv och en gammal omkonstruerad ringblinx, som ger en stark slagblinx som bland annat syns i modellernas ögon och i de svarta kroppskonturerna. Bakgrunden är en enkel grå tygfond.

Samma kamera och objektiv använder Walter Hirsch till 90 procent av

sina bilder.

Känt är att han tidigt använde bland annat en "amatörkamera" Canon Dial, halvformat.

När han är ute och reser är det en småbildskamera, Contax, med 28-, 40- respektive 90-millimetersobjektiv som gäller.

Han arbetar inte digitalt, utan konventionellt med film.